

Šiame numeryje:

Birželinės temos Lietuvos filmui.
Žmogus, pakėlęs nepakeliamą naštą:
Aleksandrą Stulginskį minint.
Augsburgo Tikėjimo išpažinimui keturi šimtai penkiasdešimt metų.
Juozo Ylviuo eilėraščiai.
Koplytėlė iš Kalifornijos akmenų.
Prieš ir po ultimato: premijuotasis Juozo Kraliausko romanas.
"New York Times" apie Joną Jurašą Broadwayjuje.
Mūsų kalba: dėl dalyčių skyrybos PEN klubo suvažiavimas Jugoslavijoje.

Kertinė Parasė

Birželinės temos Lietuvos filmui

I Lietuvos ekraną vėl grįžta antras pasaulinis karas. Pirčiųupio tragediją mėgins atkurti pradėtas sukurti naujas filmas, "Byla nutraukiama dėl senatvės", TSRS valstybinis kinematografinis komitetas parodė šiam projektui ypatingo dėmesio ir nusprendė filmą statyti "pagal šalies valstybinę užsakymą". Lietuvos oficialioje spaudoje filmo, meno ir tautos likimo klausimas iškalbiai prabilo scenarijaus autorius Vytautas Zalakevičius ir režisierius Almantas Grikevičius. Skaitome, kad Zalakevičius "nepaprastai aštriai jaučia laiką ir šiuolaikišką žmogaus dvasinius poreikius; pilietiškai aktyvus, politiškai užangažuoti jo scenarijai ir jo paties sukurti filmai kreipiasi į sąžinę, protą, budina jausmus".

Didingi užmojai, skambios deklaracijos. Sunku susilaikyti nepasitūlius Zalakevičiui dar kelių "pilietiškai aktyvių" ir "politiškai užangažuotų" temų, kurios tikrai pasiekė Lietuvos žiūrovų sąžinę, protus ir jausmus.

Ar nebūtų idomus filmas apie Lietuvos nepriklausomybės agoniją? 1940 metų birželis. Dokumentiniai kadrai rodo nacių, žyduojančių Paryžiaus Eliziejaus laukų bulvaru. Kamera apžvelgia paskutinį nepriklausomos Lietuvos vyriausybės posėdį. Tarybiniai tankai rieda per Lietuvos sieną. Vėl dokumentiniai kadrai, žvilgsnis atgal: Molotovas ir Ribentropas pasirašo sutartį, kuri nulems Lietuvos ateitį. Ši šalis vaizdais pinasi pavienių lietuvių likimai. Savos valstybės — šimtmetį išsivijęs, kraujų iškovotas, prakaltu atstatytas valstybės mirtis: ar ne didelė tai tema? Zalakevičius anksčiau sukurė filmą apie Čilę: "Tas saldus žodis — laisvė". Tas žodis labai, ypatingai saldus ir lietuviams.

O kaip su filmu apie 1941-ju metų birželį? Sunkvežimiai Kauno ir Vilniaus gatvėse. NKVD

uniformos. Šautuvo buožė i duris. Prasideda masiniai išvežimai. Gyvuliniai vagonai pajuda iš traukinio stoties. Traukinys rieda per begalines Rusijos lygumas. Sausakimšo vagono tvankio nualpsta moteris. Kūdikio klyksmas. Tiesa, toksai epinis filmas pareikalautų daug išlaidų. Bet kam dėl to rūpintis — juk TSRS valstybinis kinematografinis komitetas dosniai remia svarbius ir "pilietinės drąsos" kupinus meninius projektus.

Dar vienas pasiūlymas: Filmą apie 1980 metų birželį. Jis galėtų prasidėti dviejų vaizdų kontrastu: žmogus rūsy, prie žvakės šviesos, spausdina savilaidinį žurnalą; "Tiesos" modernioje spaustuovėje dienraščio stirtos. Persekiojamos tiesos ir valdiško melo simboliai. KGB agentai krato jaunos merginos butą, atplėšia grindis, kasa žemę sodelyje, įeikodami uždrausto žodžio. KGB rūsyje jau kelintą mėnesį sėdi jaunuolis, suimtas už savilaidinę spaudą. Mordovijos lageryje už tą patį "nusikaltimą". Tikrai pokario kovų veteranas. Jų likimai neatsejamai pinasi su tautos lemtimi. Kaip sako Zalakevičius: "Mes esame dalis šalies, kuriančios pasaulio istoriją... pradedant žmogaus ir baigiant planetos kūrimu. Nederėtų stovėti nuošaliai nuo viso šito". Tikrai nederėtų — vaizduokime, ką toji šalis, kurianti pasaulio istoriją, jau keturiasdešimt metų "kuria" Lietuvoje.

Kodėl Zalakevičiui siūlome šias temas? Nes mus sužavėjo "Kultūros baruose" (1980 m. kovo mėn.) išspausdinti jo žodžiai: "Kiekvienas menininkas turi išsiugdyti kovotojo refleksą — kovotojo už tiesą ir teisingumą, gėrį ir grožį. Ir jeigu menininkas meluoja sau, jo filmas meluos ir žiūrovui".

ŽMOGUS, PAKĖLĖS NEPAKELIAMĄ NAŠTĄ

Aleksandrą Stulginskį minint

VYTAUTAS VAITIEKŪNAS

1969 rugsėjo 22 Kaune, eidamas 85-tuosius savo amžiaus metus, mirė Aleksandras Stulginskis. Krikščionių demokratų sąjungos Centro komiteto nekrologe apie Stulginskio mirtį teisingai buvo pastebėta, kad patriarchaliniam jo amžiui — 84 metai, 6 mėnesiai ir 27 dienos — mirtis nebuvo netikėta viešnia. O vis dėlto Stulginskio mirtis buvo kal kuriuos atžvilgiu ypatinga. Kal kuriuo atžvilgiu verta visos mūsų tautos dėmesio. Ir būtent tuo atžvilgiu, kad su Aleksandro Stulginskio mirtimi į kapus ir į Lietuvos istorijos lapus nuėjo ne tik Stulginskis, bet ir nepriklausomos Lietuvos demokratinis valstybingumo akivaizdus, reikšmingas, gyvas simbolis — Lietuvos respublikos buvęs demokratinis prezidentas.

Turbūt nebus daug prasišlenka su tikrove, tvirtinant, kad mus šia sutelkė pagerbti*) Aleksandro Stulginskio atminimą pirmiausia kaip tiksliai per jį besireiškęs Lietuvos demokratinio valstybingumo gyvasis simbolis. Ir ne tik mes, Lietuvos okupantai taip pat gerai suprato tokio simbolio reikšmę, siekiant atstatyti Lietuvos valstybinio suverenumo vykdymą, ir neįskytę velioniu gundymų, kad jo reikšmę valstybingumo simbolį sukompromituotų. Galime tik didžiuliu, kad ir šiuo atveju, kaip kad visame savo gyvenimo kelyje, Stulginskio principumas ir jo žemaitiškas, anot kan. Vaitkaus, kietasprandiskumas atsilieki, nepaliko ir nepalūžo.

Stulginskio tėvai, Domininkas ir Marija Vadeikaitė Stulginskiai, prieš susituokdami, tarnavo Tomkių dvare, Katinėnų parapijoje. Kai susituokė, dvaras pasyrė jiems sodybėlę — gyvenamą trobą, tvartuką su daržinike ir atrėžė tris dešimties, apie 8 amerikoniškus akurus, žemes. Už tai Domininkas privalėjo tris dienas per savaitę dvarui dirbti, o darbynečiu taip pat ir žmona. Stulginskis atsimena, kad tėvai taip "pragyveno gana ilgai". Tik kai vyresnieji vaikai paaugo, ir šeimoje atsirado daugiau darbo rankų, tėvai paliko Tomkių dvarą 8 akurus ir pradėjo savarankiškai nuomoti ūkius. Tokiame nuomotame ūkyje Kutalių kaime, Katinėnų parapijoje, tada Raseinių apskrityje, o nepriklausomybės metais Tauragės apskrityje, 1885 vasario 26 gimė būsimasis Lietuvos respublikos prezidentas. Aleksandras, o saviškiams Leksukas, buvo jauniausias gausiame Stulginskių atžalyne. Stulginskiai turėjo 12 vaikų. Du mirė kūdikystėje, 19 užaugo: 6 sūnūs — Benediktas, Povilas, Jonas, Pranas, Kazys ir Aleksandras ir 4 dukros — Gertrūda, Barbora, Ona ir Juzė. Povilas, Pranas, Jonas ir Barbora išvyko į Ameriką. Jų parama įgalino Aleksandrą mokyti Liepojos gimnazijoje.

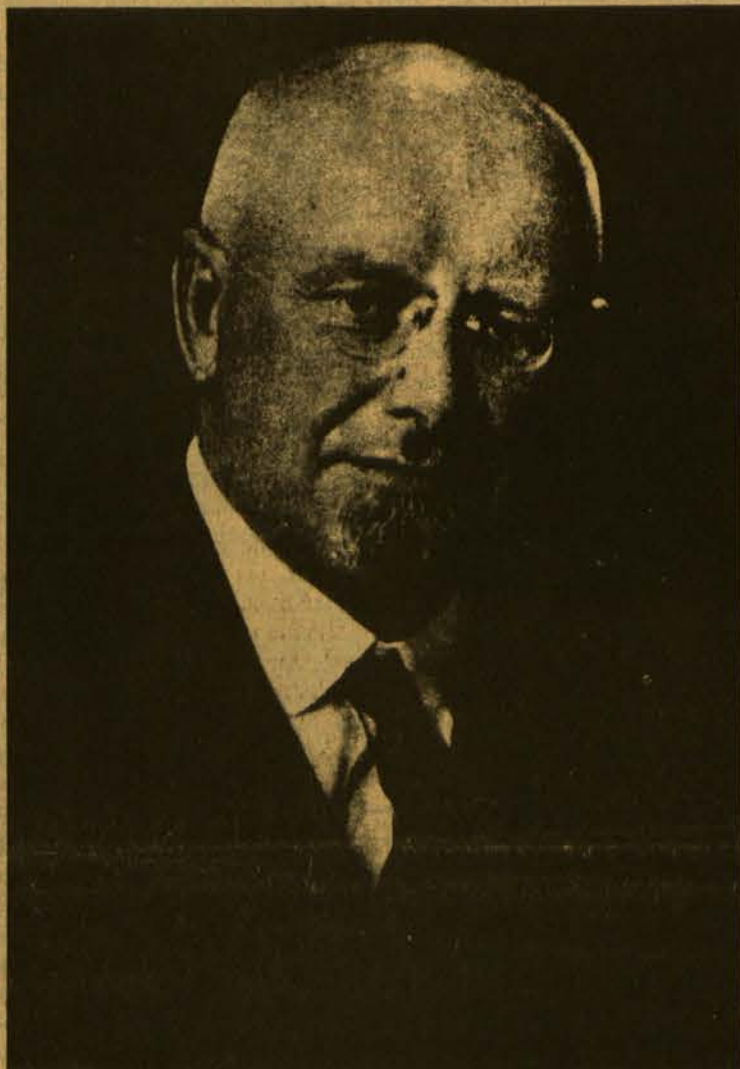
*) Paskaita, skaityta prezidento Aleksandro Stulginskio minėjime, surengtame Pedagoginio lituanistikos instituto, 8 m. gegužės 4 d., Jaunimo centre, Chicagoje.

Apskritai pasigendame duomenų apie tą kelmą, kurio viena iš atžalų buvo Aleksandras Stulginskis. Savo atsiminimuose jis pats smulkiau nepapasoja apie tai, kokio aplinkybėmis jo seneliui Valiūškai šovė mintis savo sūnų Domininką subajorinti, paverčiant iš Valiūškos Stulginskiu. Nepapasoja nei apie tai, kuo senelis Valiūška vertėsi, nei apie tai, kuo tarnavo Tomkių dvare tėvai iki vedybų. Tik iš to, kad juodu mokėjo lenkiškai, peršasi išvada juodu buvus Tomkių dvaro ponų asmeniniais tarnais. Viena tik aišku, kad Valiūškos — Stulginskio šeimoje buvo apstu pionieriško veržlumo. Tai rodo ir senelio Valiūškos iniciatyva sūnų Domininką subajorinti, ir Domininko iniciatyva išsivaduoti iš priklausomybės dvarui ir tapti savarankišku ūkių nuomininku, ir Domininko vaikų iniciatyva vykti į Ameriką ar siekti mokslo. Šios Valiūškos — Stulginskio šeimų savybės kažkaip išsiskiria iš įprastinio Lietuvos kaimiečių sėslumo ir konservatyvumo.

Gimtusiuosius Kutaliuos Stulginskis praleido tik pirmuosius ketverius savo vaikystės metus. Mat, ūkio nuomininko padėtis nepastovi. Kartais jau po metų tenka žiūrėti kito ūkio. Tad ir Aleksandro tėvai jo vaikystės metais nuomoja ūkius Bytaučiuose, Pasausy, Pykalčiuose, Pivinkiuose. Paprastai ūkininkų šeimose į talką ūkiui įjungiami ir vaikai. Tad ir Stulginskių Leksukui jau nuo 6 amžiaus metų teko ganyti žaisis, vėliau prie žaisų buvo prijungti ir kiaušės, o aukščiausią piemens rangą pasiekė ganydamas karves, kai be piemeniui būtinu botago įsigijo ir peiliuką, kurio pagalba beganydamas pynė pintines, krepšius, kretilus, doklus, lopšius ir dėžutes. Gal tas vaikino nagingumas plius dar jo didelis noras mokytis ir bus paskatines tėvus savo jaunylį leisti į mokslo, t.y. į Katinėnų trimetę mokyklą. Trejus metus — rudenį, žiemą ir pavasarį — Leksukas į mokyklą kasdien pėsčiomis sukarada po 8 km., t.y. po 5 mylias.

Krikščionių demokratų frakcijos prezidentas nepriklausomos ir demokratinės Lietuvos seime. Iš kairės: Z. Starkus, A. Stulginskis, kun. M. Krupavičius, kun. V. Jurgutis, S. Stakauskaitė, dr. J. Purickis ir J. Valiokaitis.

Aleksandras Stulginskis (1885-1969)

Jei apskritai vaikystės aplinka palieka žymes tolesniam žmogaus gyvenimui, tai Stulginskių Leksuko vaikystės aplinka tikrai buvo įspūdinga. Enciklopedijos duomenimis Katinėnų apylinkės priklauso prie seniausių žemaičių apgyventų vietovių. Jau XIV amžiuje jos buvo nuolatinio tautinių kryžiuočių puolimam. Durburgo, Vigando kronikoje Katinėnai gerai žinomi. Katinėnų apylinkėse ne tik Medviagalio piliakalnis, bet ir Skuburės ir Kepalūskalnio piliakalniai su legendomis ir padavimais apie savo kraštą ir laisvę gynusių narsių žemaičių kovas su kryžiuočiais. Bet Katinėnų apylinkėse gausu ne tik žemaičių senosios praeities liudijimų, bet taip pat ir tik ką praėjusių dešimtmečių. Katinėnų parapijos kapinėse jau iš tolo matyti aukštas antkapis, kurio viename šone dėmesį traukė ilgas, antkapiam neprastas po 8 km., t.y. po 5 mylias.

Žinok ateywy, jog ti kapay ira
Žemaycze mokita ir garbinga
wira,
Kurs kalba Tiewu sava
Izstaysity troszka
O patsai wadinosi Dyoniuzu
Poszka.
Metuse 1830 smertis uztyka,
Bet uzidrpia pasauley szlowy jo
palyka.

Beje, pirmąją bažnyčią Katinėnuose pastatydino pats Vytautas Didysis, 1421 padarydamas donaciją Žemaičių vyskupui Motiejui. Ir triklasė mokykla Katinėnuose atsirado jau XVIII amžiaus gale.

Baigęs Katinėnų triklasę, Aleksandras kurį laiką darbavosi valdžiaus sekretoriaus padėjėju be nuolatinės algos, tik pasidarydamas šiek tiek vadinamų sparninių pajamų, kurios tačiau negalėjo sudaryti nė minimaliausio minimumo lėšų tolesniam mokymuisi gimnazijoje. Bet šia Aleksandra išgelbėjo brolis parama iš Amerikos. Puse metų pasirošęs, Aleksandras išlaikė egzaminus į Liepojos gimnazijos III-ąją klasę. Baigęs keturias klases, įstojo į Kauno kunigų seminariją, kurioj mokėsi ketverius metus. Baigęs kunigų seminariją, kunigystės šventimus atidėjo ir vienerius metus mokėsi Austrijos Innsbruko universitete. Po to kunigystės šventimus vėl atidėjo ir metus su viršum darbavosi Kaune šv. Kazimiero drjos knygų ir laikraščių leidykloje, o 1910 ir kunigystės šventimus atsisakęs, įsimatrikuliavo Vokietijos Halės agronomijos institute, kur, pasak kan. Vaitkaus, parodęs, "ką gali padaryt gabus, užsispyręs, darbštus žemaitukas". Agronomijos Institutą Stulginskis baigė 1913. Jau savo gyvenimo paskutiniais metais senelis Stulginskis laiškė savo dukraitei Jūratei Juozevičiūtei rašė:

"Aš turėjau didžiausią norą tapti agronomu, nes anuomet pas mus jų beveik nebuvo, o man atrodė, kad jie labai reikalingi ir kad toje srityje daugiausia galėčiau padėti savo žmonėms".

Suprantamas todėl Stulginskio atidėjimas kunigystės šventimų. Nors, pasak kan. Vaitkaus, klierikas jis buvo geras ir jokių kliūčių jam kunigu tapti nebuvo, bet jį masino to meto Lietuvoje dar pionieriška agronomijos sritis. Tuo metu Stulginskis tikriausiai nenujautė, kad Apvaizda jam yra lėmusi reikšmingas visai kitos rūšies Lietuvos dirvo-se.

Baigęs Halės agronomijos institutą, Stulginskis grįžo Lietuvon ir dumos — taip vadinosi to meto Rusijos parlamentas — atstovų Martyno Yčo padedamas gavo Trakų apskrityje rajoninio agronomo vietį. Tačiau vos spėjęs savo profesinėje tarnyboje, kaip sakoma, apšilti kojas, o savo tautinėje tarnyboje vos spėjęs įsitraukti į bendradarbiavimą "Vienybės" savaitraštyje ir perlmti jos priedo "Viesėdžio" redagavimą, I-ojo pasaulinio karo eigos 1915 buvo nublokštas į Vilnių, kur pradedo visai naujas jo gyvenimo tarpnins.

Vilniuje Stulginskis organizuoja pradžios mokyklom lietuvių mokytojų kursų ir pats jiem vadovauja. Perima švietimo draugijos "Ryto" pirmininkavimą ir rūpestį Vilniaus lietuvių švietimo bendraisiais reikalais. Įtraukiamas į Centrinį lietuvių komitetą nukentėjusiem dėl karo šelpiti, ir pavedama rūpintis maisto reikalais. Vadovauja 1917. IX. 18-22 istorinėje Vilniaus konferencijoje ir jos išrenkamas į 20 narių Lietuvos Tarybą. Po Vilniaus konferencijos kitą dieną sukviečia krikščionių demokratų konferenciją, kuri sudaro krikščionių demokratų centro komitetą, o šis iširenka Stulginskį pirmininku. Pirmą galimybę atsiradus, Stulginskis ima si leisti ir redaguoti "Okininko" savaitraštyje ir metinį "Okininko kalendorių". Tai tik iškabos, etiketės. Už jų tačiau buvo ir Stulginskio konkrečios pastangos, įtemptas darbas, dideli rūpesčiai.

Ypač sunki rūpestių našta gulė Lietuvos Tarybos nariui. Lietuvos nepriklausomybės idealas jiem labai aiškiai švietė. Bet kaip jį pasiekti? Tai, būtina išsivaduoti iš Rusijos suverenumo pančių, iš Vokietijos okupacinių replių ir iš Lietuvos — Lenkijos unijos įpėdinystės. Maža to. Ir tarptautinėje opinijoje ir vyriausybės kanceliarijose net Lietuvos vardas nebeįsigūvoja. Tik patys lietuviai žinojo Lietuvos — Lenkijos padalinimus. Ogi Europai buvo žinomi tik Lenkijos padalinimai. Pati carinė Rusija Lenkijos kungalkštystę tebepripažino, bet vlotoj Lietuvos padarė tik Rusijos šiaurės vakarų kraštą — sievero - zapadny kraj. Kai 1915 veik visa Lietuva atsidūrė kaizerinio reicho okupacijoje, Berlynui tuoj parūpo, kaip tą Rusijos šiaurės vakarų kraštą prisijungti prie reicho, kaip jį kolonizuoti ir suvokietinti. Rytų fronto štabo viršininkas gen. Hoffmann 1916 viena proga pareiškė, kad Lietuva gali būti tik tiek savarankiška, kaip kad jo septynerių metų dukrelė Ilzė. Tuo tarpu tais pačiais metais (1916.XI.

(Nukeltas į 2 psl.)

Augsburgo tikėjimo išpažinimui 450 metų

VYT. BAGDANAVIČIUS

Augsburgo tikėjimo išpažinimas buvo paruoštas prieš 450 metų, kaip pastanga susiderinti atsikylančiam protestantizmui ir tradicinei katalikų baigai. Buvo tikėtasi, kad po šio dokumento pasirašymo ir Romos atstovai, ir liuteronai. Tačiau, deja, nė vienas iš šių šalių pilnai negalėjo jam pritarti, ir dokumentas, pasirašytas tik keleto laisvųjų Vokietijos miestų, liko kaip tam tikras vienišas paminklas, kuris tačiau iki šios dienos tam tikra dalimi domina ir protestantus, ir katalikus. Tiesa, ir katalikai, ir protestantai šių 450 metų būvyje nuėjo tolyn nuo šio dokumento priešingomis kryptimis taip, kad šiandien jis turi daugiau tik istorinės reikšmės. Taip katalikai savo bent dviejuose visuotiniuose susirinkimuose: Tridento ir Vatikano pirmojo, ir pareiškimais „ex cathedra“ išryškino kai kurias tikėjimo tiesas, kurios Augsburgio tikėjimo išpažinime nebuvo aptartos, pvz., popiežiaus neklaidingumas ir dvi marijinės tiesos: jos nekalta prasidėjimas ir jos paėmimas dangų su kūnu. Protestantai įvairiose savo denominacijose pasuko tolyn nuo gana teisingo tikėjimo, kuris yra išreikštas Augsburgio tikėjimo išpažinime. Šio rašinio autoriui būtų sunkiau apibūdinti kryptis, kuriomis yra nuėję protestantai. Tai gal galėtų padaryti kas nors iš jų.

Nepaisant to, šiais ekumeniniais laikais dėmesys Augsburgio dokumentui didėja tiek iš vienos, tiek iš kitos pusės. Protestantai ruošia iškilmingus jo minėjimus, kviesdami juose dalyvauti ir katalikus. O katalikai iš savo pusės linki, kad protestantai grįžtų prie šio tikėjimo išpažinimo, nes tai palengvintų tikėjimo vienybės pastangas. Šiuo atžvilgiu vertas dėmesio yra Popiežiaus Jono Pauliaus II žodis, pasakytas š.m. vasario 8 d. Jis sako: „Šiais metais sukanka 450 metų nuo Augsburgio išpažinimo. Savo diagoje su Pasauline liuteronų federacija mes pradėjome atrasti gilius ryšius, kurie jungia mus tikėjime ir kurie buvo užmaskuoti praetis polemikų. Jeigu po 450 metų katalikai ir liuteronai įstengtų ateiti iki tiksliausio šio dokumento vertinimo ir daugiau vaidmens jam skirtų bažnyčios istorijos raidoje, tai būtų reikšmingas žingsnis vienybės kryptimi“.

Šis dokumentas lietuviškai buvo išverstas jau 1830 m. Antrą kartą jį išvertė prof. Fr. Kuršai-

tis 1853 m. Naują jo vertimą padarė a.a. kun. Jonas Pauperas 1934 metais. Dokumentas yra pavadinamas „Augsburgo konfesija“. Dokumentas apima apie 34 didelio formato puslapius. Jį galima dalyti į dvi dalis, kurių viena yra paties krikščioniško tikėjimo aptarimas, o kita yra diskusinė. Pirmojoje dalyje aptariama, kas yra Dievas, prigimtoji nuodėmė, Dievo Sūnus, pateisinimas (mes sakome nuteisinimas), pamokslas, urėdas (mes sakyme valdžia), naujasis paklusnumas, Bažnyčia, jos aptartis, laikas, šventoji vakarienė, išpažintis, atgaila, sakramentų vartojimas, Bažnyčios tvarka, jos nuostatai, vyresnybė ir pasaulinė valdžia, Kristaus atėjimas, laisvoji valia, nuodėmių priežastis, tikėjimas ir geri darbai, šventųjų garbinimas.

Antrojoje dalyje svarstomi šie klausimai: pasisakoma už dviejų pavidalų Švč. Sakramentą, už kunigų vedybas; pasisakoma prieš praktiką užpinti mišias; teigiama, kad mišios turi galią atleisti nuo dėmes „apie išpažintį kalbant, pasisakoma prieš per didelį nuodėmių išvardinimą pabrėžimą ir kad jos tikslas yra surminti išgąsdintas sąžines.

Plačiau pasisakoma prieš vienuolinę instituciją Bažnyčioje, kaip neprotingą vėlyvesnį įvedimą. Į vienuolinius įžadus žiūrima kaip į priešingybę Dievo įsakymams. Nelaikoma galimu dalyku, kad vienuolišku gyvenimu būtų galima pelnyti Dievo malonę. Net jeigu ir nebūtų priešiški vienuoliniam gyvenimui, negalima jo per daug išaukšinti ir juo labiau neleisti norinčiam iš vienuolyno išeiti. Laikoma pažiūra, kad dauguma vienuolių yra įžadus padarę priverstinu būdu. Daroma prielaidas, kad vienuolinio gyvenimo per dideliu iškilimu sudaroma įspūdis, kad pasaulietis negali būti tobulas.

Pabaigoje dokumentas plačiai kalba apie vyskupų valdžią. Stipriai pasisakoma prieš vyskupų valdžią pasauliniuose reikaluose. Vyskupų valdžia, pasak šio dokumento, kyla tik iš pamokslavimo valdžios. Vyskupas neturi skirti karaliaus ar jį atvesti. Tačiau vyskupas turi teisę atleisti nuo dėmes ir smerkti bedievių. Kunigai ir parapijos turi klausyti vyskupo. Bet jei vyskupas nukrypsta nuo tikėjimo, reikia jo deklaruoti. Priekaištaujama, kad vyskupai yra įvedę per daug nuostatų, ap sunkinančių sąžines. Jie taip pat yra įvedę per daug švenčių ir tur daug pasninkų. Vyskupai yra reikalingi Bažnyčioje, kad nustatytų joje tvarką, tačiau tai nepriideda nei prie Dievo malonės pa-

*) Einant Katalikų Bažnyčios mokslu mišios taip pat reikšias kaip atgailos sakramentas. Tai liudija nuodėmių prisipažinimo apeiga jų pra-džioje. (Pal. Commentary on The Rite of Penance, 1975. J. Amerikos Valstybių Catholic Conference, leidinij Washington).

laikotarpį vaizduoja tik 7 puslapuose, nes jau 69 psl. skyrių pradeda — „1941 birželio 24, antradienis, Joninės“. Kaip žinoma, tada jau buvo vokiečių — rusų karo antroji diena, ir vienas pagrindinių veikėjų Jonas Dainys iškelia trispalvę. Vos jie išsisuka iš pravažiuojančių bolševikų dalinio bausmės, nes be Jono dar yra motina, jo brolis neregys Lukas ir kitas brolis Jeronimas. Ir šis, sakykime, gana reikšmingo, nors ir trumpo, per Lietuvą nuriadėjusio karo periodo tas taip pat labai mažai pavaizduotas. Aplamai, romanas susideda iš gana trumpų eskizų, ir tik nuo pusės jau prasideda vokiečių okupacijos vaizdavimas. Tačiau ir šis laikotarpis gana šikiškai rodomas, o taip pat labai daug grįžtama į nepriklausomos Lietuvos metus, vienos mergaitės — gimnazistės dienoraščio ištraukomis.

Tos mergaitės dienoraščio ištraukos atskleidžia mergiškos dūsavimus, tam tikrą vidinę kolkltąją. Ir pirmosios okupacijos

Viktoras Petravičius

Nukryžiuojamas

ti karaliaus ar jį atvesti. Tačiau vyskupas turi teisę atleisti nuo dėmes ir smerkti bedievių. Kunigai ir parapijos turi klausyti vyskupo. Bet jei vyskupas nukrypsta nuo tikėjimo, reikia jo deklaruoti. Priekaištaujama, kad vyskupai yra įvedę per daug nuostatų, ap sunkinančių sąžines. Jie taip pat yra įvedę per daug švenčių ir tur daug pasninkų. Vyskupai yra reikalingi Bažnyčioje, kad nustatytų joje tvarką, tačiau tai nepriideda nei prie Dievo malonės pa-

deidėjimo, nei prie nuodėmių atleidimo. Kai kurie dalykai galėjo būti praetyti, bet netinka dabar. Toks yra apytikris Augsburgio tikėjimo išpažinimo turinys. Kaip mums tenka vertinti šį dokumentą? Jį mums tenka žiūrėti taip, kaip jis mums pristato ano meto aplinkybėse. Nebūtų prasmės diskutuoti vienu ar kitu jo iškelto priekaištu, nes tai būtų grįžimas į šimtmetes diskusijas. Jose buvo, iš vienos ir kitos pusės, daug ir ne kartą per daug pasakyta. Daug, kas čia buvo priekaištauta, yra atitaisyta; taip pat daug priekaištų padaryta vienašališkai, ir pats gyvenimas tą vienašališkumą išryškino. Pvz., priekaištas vienuoliniam gyvenimui, nepaisant teisingų pastebėjimų, yra pertemptas. Juk vienuoliniu gyvenimu susidomėjimas dabar pačių protestantų tarpe, pvz., Taizės sąjūdis Prancūzijoje.

Esminiai krikščionybės bruožai, pristatytą šiame dokumente, didelių abejonių nekelia. Skirtumai, kuriuos tačiau šiame dokumente nesunku pastebėti, yra greičiau antraeilės reikšmės. Tikėjimo realybė yra tokia turtinga, kad sudaro galimybę skirtingam komentavimui, nepažeidžiant paties tikėjimo turinio. Taip štai žmogaus samprata šiame dokumente nėra taip vispusčiai aptarta, kaip mes esame įpratę girdėti katalikiškame mokyje. Pasakymas, kad žmonės „gimsta pilni pikto norų ir troškimų“ (5 psl.), be abejo, nėra pilnas žmogaus prigimties aptarimas. Turint šitokią pažiūrą į žmogų, suprantama, kodėl šiame dokumente natūraliems geriams darbams gilios religinės reikšmės nepripažįstama. Tiesa, geri darbai čia yra skatinami, tačiau „geri darbai negali mus suteikinti su Dievu ir pelnyti malonę“ (12 psl.). Žinoma, jeigu kalbama apie pagrindinę žmogaus išgelbėjimo, arba, kaip mes sakome, išganymo, malonę, ji nėra žmogaus nuopel-

nas. Su tuo reikia sutikti. Tačiau sakyti, kad žmogaus širdis „yra paversta velnio, kuris žmogiškąją prigimtį stumia į visokias nuodėmes“ (13 psl.) yra per daug. Šitokios pažiūros, išplitusios modernioje krikščionybėje, kaip tik susilaukė reakcijos įvairiuose humanistiniuose ir natūralistiniuose sąjūdžiuose, kurie jokio blogumo žmogaus prigimtyje neranda. Šio dokumento autoriumi yra Pilypas Melanchtonas, gyvenęs 1497—1560 metais. Jis liutero religiniam mokymui suteikė labiau akademinę išvaizdą. Pradžioje jis buvo Erasmio Roterdamiečio, žymaus kataliko, draugu, vėliau nuo jo atšalo. Melanchthonas reikšės ne tik mokslinėje, bet ir politinėje srityje, telkdamas protestantiškus kraštus. Bažnyčios vienybė jam rūpėjo, buvo besirengias vykti net į Tridento Visuotinį Bažnyčios susirinkimą ir ten siūlyti priimti jo paruoštą „Saksonijos tikėjimo išpažinimą“. Dėl savo auklėtojiškos veiklos jis yra nusipelnęs Vokietijos mokytojo titulo.

Kun. K. Žitkus

Juozas Yluvis

KUR SUSITINKAM

Eini ražienom,
plėšai
sidabrinį tinklą,
o saulė suyra
vagon.

Prisimeni protėvius,
springsti jų
ašarom,
jauti kraujo
skoni
gomury.

ir prieini
galulaukes,
kur Dievas
tiesia rankas
taurėn.

O, mano gentys,
kur susitinka
mūsų pėdos,
kur susiliečia
lūpos!

RUDUO

Tyla tįsta bežadė.
Smilksta sakai,
tirpsta korys.
Lūpos liečia taurę —
patvinsta upės.

Brendi be tako.
Vėjo gūšiai lydi.
Gluosniai seka belapiai.
Atodūsiai renka
šaltą prakaitą...

Nešluostyk,
išdžiūvins vasara!
O, rudeni, rudeni...

PAVASARĖJANT

Dirvos be grūdo,
pievos be rasos,
širdis lyg dažiai:
žiūrėk,
tai taurės be vyno,
raudos be žodžių.

Praeik, Dievuli,
pažerk sauja,
išbrisk lauknešėliui
taką...

Eini per grumstą
ir sėji.
Ir gailis atslūgsta,
kojos mina rasą, —
ir ištryksta
iš gelmenų
aciū.

IR APKLOJA ABU

Sedžiu obels pavėsy,
ganau akimis
Dievo karvutę,
nukritusią
kaip ašarą
po kojų.

Nerangus vabalėlis,
kaip kūdikis
ropoja
nuo žolės
ant žolės
ir sustoja
ties dulkinais
batais.

Obelis linguoja,
snigte sninga
baltumėliu,
ir apkloja abu —
mane
ir vabalėlį.

DEIVĖ AUKSINĖ

Švytėk,
šviesioji!
Radai oazę
su palmėmis iš safiro,
su vandenilio
versmėm,
su paukščiais
iš smaragdo
placiais aukso
sparnais.

Pralėks virš galvų
kaip žaibas,
subanguos žvaigždės, —
nespėsime žvilgsnio
praversti...
Lauksim marnos
iš dangaus.
O kris mirtis
tavo pergalei,
deive!

Nauji leidiniai

• Kun. K. Žitkus, TAU MARIJA, ROZINIS. Išleido Kana-dos Lietuvių katalikų centro li-turginė komisija 1979 metais. I-liustravo Danguolė Stončiūtė — Kuolienė. Finansavo Toronto Prisikėlimo parapija 25 metų ju-biliejau proga. Leidinys patogaus kišeninio formato, 175 psl., kaina—2 dol. 50 centų. Platina Prisikėlimo parapija, 1011 Col-lege St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada.

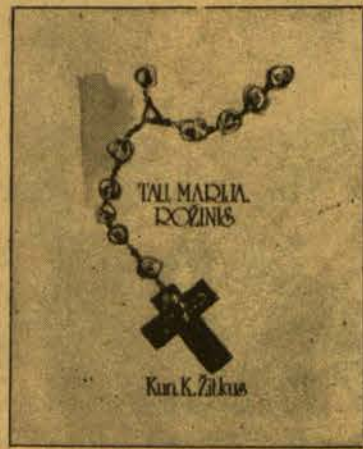
Tai sklandžia, klasikine forma parašytų religinių eilėraščių ro-zinis. Turinys šie skyriai: Atver-ki lūpas, Būk pagarbintas, Dėko-ju Tau, Per Mariją pas Jėzų, Per meilę ir auką; Gyvenimo aud-roje, Pažvelk, Meile už meilę, Šv. Rožančiaus paslaptys, Patrauki mus.

Pirmam susipažinimui štai PASILIK SU MUMIS

Pasilik su mumis, nes jau vakaras,
Pasilik, nes jau baigias diena...
Tegul šildys mus vienas ugniakuras;
Jau šiandieną kelianti gana.

Kelyje į Emausą lydėdamas
Tuodu mokiniu, jų išklausė -
Tavo dieviška meile tikėdamas.
Ir aš šiandien prašau nedrausai.

Pasilik su mumis, nes jau baigiasi
Mano kelias ir mano diena.
O paskui — žemės giesmė pabaigus,
Veski ten, kur diena amžina.

Koplytėlė iš Kalifornijos akmenų

Vieną dieną skambina Petras ir sako:

— Ar girdėjai? Žemaičiai pas Damulį mūrija akmeninį paminklą!

Stasys ir Stasė Damuliai Vistojė, Kalif. yra mano bene patys tolimiausi kaimynai. Todėl neuostabu, kad aš to mūrijimo nepastebėjau. O žemaičiai yra tokie: dirba tyliai, kantriai ir pasisako tik tada, kai gerai pabaičia.

Galvojau, gal reikėtų pasisūlyti su talka, bet susilaikiau. Kur dirba žemaičiai, tai žiemgalių, aukštaičiai ar kokie kiti tegul nesiima. Žemaičiai patys žino, ką daro.

Po kelių dienų skambina pats Damulis. Girdi, — tą dieną, tą valandą atvažiuok, — šventinime koplytėlę.

Abu su žmona ir sūnumi važiuojame. Vistojė visos pakelės pristatytos automobiliu. Šiaip taip surandame vietelę didžiuliam Damulių sode. Einame į namus, o ten nė tik kambariai, bet ir kiemas pilnas svečių: tai aplinkiniai lietuviai ir lietuviai iš Los Angeles, iš Toluvo ir Žemaitkiemio. Čia pat ir kunigas Vaclovas Šilauškas, netolimo vie-nuolyno kapelionas, artimas šeimininkų bičiulis. Žinoma, taip pat žemaitis. Jis šventins paminklą.

Kas tas paminklas? Paprastai žmonės stato medinius puošnius kryžius. Bet jie nemažai kaštuoja, nes daug darbo ir medis taip pat nepigus. O Damulis, tas žemaitis, sugalvoja praktiškiau — pastatė paminklą iš akmenų! Pigu. Be to, akmuo ne medis — nesupus, nei termait jo nees, dažyti ir perdažyti nereikės.

Paminklui vieta parinkta su tikra meile: prie namų nedidelė aikštelė, tūštai apsupta įvairių medžių. Iš jos vienas takas veda į bityną, kitas — į avakadų sodą ir toliau į daržus ir paukštyną. Kur eisi, iš kur grįši, vis pro čia praeisi. Pats paminklas pastatytas po milžinišku, visuomet žaliuojančiu Kalifornijos ažuolu. Čia pat plačius lapus išlenkęs auga rojus paukščio medis. Ap-linkui pilna žydinčių gėlių. Paminklas sumūrytas iš natūralių akmenų, bet taip, jog niekur nematyti cemento. Akmenys taip pat nepaprastai: rausvi, raudoni, pilki, melsvi, balti, net ir žali žinai, visoje Damulių sodyboje nebuvo nei akmenėlio, nei žvirgždėlio. Tai visus šiuos akmenis jie turėjo „importuoti“ iš Kalifornijos kalnų.

Kai svečiai vieni su kitais apsisveikino, suskambo varpelis. Kunigas pašventino šeiminių namus, o po to ir naujausią tos sodybos papuošalą. Ir tada įvyko nelauktas dalykas: kunigas apeigas pratešė gegužinėmis pamaldomis. Taip kaip būdavo Žemaitijoje. Buvo graudu klausytis seniai seniai girdėtų ripavimų.

Šventinimą sekė ilgi svečių pasisėkėjimai prie vaišingų stalių toje jaukioje sodo aikštelėje. Maniau, kad čia susėdė vieni žemaičiai, o iš tikrųjų čia galėjai rasti visas lietuviškas gentis. Teisingai vienas linksmas svečias pastebėjo: ko nesuvienijo karalius Mindaugas, tai suvienijo Stasys Damulis.

Ilgai akimis sekiojau rūpestingai šeiminkai, kada jiss nustos bėgiojęs ir prisės kur nors pasilsėti. Norėjau kai ko paklausti. Bet jis iki pat vakaro vis buvo užimtas. Neiškentęs sulaikiau ir sakau:

— Pabūk ir su manimi nors minutę. Sakyk, kodėl statei tą paminklą?

— Ilga istorija. Nėra laiko išsipašakoti. Pasakysiu tiek, — kartą buvau dideliuose sunkumuose, tai ir prižadėjau: jei išliksiu gyvas, pastatysiu kryžių savo kaimo kapuose. Gyvas išlikau, bet

DAUMANTAS ČIBAS

kryžiaus pastatyti nespėjau, — kuo greičiausiai reikėjo trauktis nuo naujos grėsmės, Svetimaj šalyje — vėl pavojai. Ir vėl pažadas — kur nors kada nors pastatyti kryžių. Ir kas iš mūsų nebuvo pavojuose ir kas nedarė pažadų? Ačiū Dievui, ir vėl išlikau gyvas. Šiaip taip pradėjau iš naujo gyventi. Tik vis dar neturėjau pastovinės vietos. O tas senas pažadas, žinai, nedavė ramybės. Išgijau motelius prie Salton Sea Kalifornijoje, tai ten galvojau dantulių sode statyti kryžių.

— Ten būtų buvęs graži vieta, — sakau jam. — Važiudamas į dykumas, kartą buvau ten sustojęs. Atsimenu, iš jūsų dukters Birutės tada pirkau datulių maišą.

— O je? Bet man ta vieta neatrodė pastovi. Negalėjau priprasti prie dykumų klimato. Tada pirkau avokadų sodą Vistojė ir pamazū keliausi į šiuos namus. Klekvienu kartą, važiuodamas per kalnus, vis atsiveždavau porą rinkinių akmenų. Kartą žmona net užsiupo, sako:

— Kam tuos akmenis tempi? Ar ir tu pilį mūrysi?

— O aš galvojau pamūryti tokią pat akmeninę koplytėlę, kokią stovėjo senuose mūsų kaimo kapuose. O ji buvo labai ypatinga, statyta maro metais, kad Dievo Motina gelbėtų žmones. Kitur žmonės mirė, ir ant mūsų kapų jau buvo iškasta didžiulė duobė. Bet pas mus niekas nemirė. Taip duobė ir liko neužkasta.

— Papasakok man daugiau apie savo tėviškę, — paprašiau.

— Jaunas būdamas daug keliauavo po Žemaitiją, tai man labai įdomu.

— Aš užaugau ant Akmenos upės kranto Žvilių kaime netoli Šilalės. Tai labai sena vieta. Tik paklausyk, kaip skamba kaimai aplink Žvilius: Grubliai, Dėbliai, Plerpės, Putvė, Keberkščiai. Prie Akmenos daug piliakalnių. Tarp jų — istorinis Putvės kalnas. Neabejoju, ir mano giminė toje pilyje nuo kryžiuočių gynėsi. Bet netoliese ten yra ir kaimelis su keistu vardu: Indija. Ir koks supuolimas. Kalifornijoje aš turėjau motelius kaip tik tokiam miestelyje, kuris vadinosi Indio. Ten mūsų duklė, gavusi valdinę tarnybą, pasiliko ir gyvena iki šiol. Pasakysiu, aš labai gvyai prisimenu savo kaimą. O ta koplytėlė, kuri kerpėjo ant senųjų kapų, taip ir stovi mano akys. Visur įėjokau tokios Motinėš

su mėlynomis akimis, kaip ten buvo. Vieną jau seniai buvau pirkęs. Vėliau radau panašesnę, — nupirkau ir tą. Ir dar kelias pirkau, kol suradau, ko norėjau. Ir tada pradėjau mūryti. Iš tikrųjų mūrijo dr. Jonas Jurgilas ir Antanas Daidynas, o aš jiems tik pagalbėjau.

— Nemenkinkit save! Žiūrėdamas į jus, aš taip ir matau, kaip jūs klojate tuos milžiniškus akmenis. Kas kitas galėjo juos kilnoti? Juk stambesnio vyro tarp jūsų nebuvo. Kur reikėjo jėgos, tai vis jus šaukė.

— Taip... Bet tą akmeninį stogą tai kėlė visi. O kunigas Šilauškas taip pat buvo labai reikalingas talkininkas: jis davė daug patarimų.

— O gal įmūrijot ir kokį akmenėlį iš Lietuvos?

— Ne. Tokio akmenėlio niekas neturėjo. Ir kam į galvą būtų atėjė vežtis lietuvišką akmenį? Juk mes visi galvojome greit sugrįžti.

— Jei ne akmenėlį tai gal gintarą? — O čia tai gera mintis! Aš turiu gintarų. Įmūrysiu. Mūsų duklė Birutė, gintarai iš Palangos, tai viskas gerai derinsis.

— Pasakysiu, — tęsė toliau Damulis, — tuos akmenis rinkau, vežiau penkerius metus. Maniau, kad užteks, bet kai įnikom mūryti, tai pristigom. Turėjau vėl lėkti kalnų ardyti. Atvežiau net ir vulkaninių, tamsiai raudonų akmenų.

— Dabar jums didelis malonumas turėti tokį paminklą.

— Tikrai. Kai rytą išeinu, pasižiūriu, — taip raminančiai veikia. Atrodo, kad koplytėlė jau seniai ten stovi. Dievo Motina šypsoji, o baltos gėlės žydi, žydi, žydi... Esu labai patenkintas, kad pažadą išpildžiau. Tai mano meilinga padėka už visas Aukščiausiojo pagalbas.

— Labai originaliai sugalvota. Man rodos, Amerikoje dar niekas mūrinį koplytėlių nestatė. Jūs esate pirmasis.

— O je? Žiūrėk, tos koplytėlės stogas, kaip kokia strėlė, nukreiptas į rytus. Kaip strėlė jis veda mūsų mintis į Lietuvą. Ar ne tiesa, negalime Lietuvos užmiršti nei vieni dienai. Ir kaip gerai tiko šiandien giedoti, kad ten Marija gelbėtų visus nuo priešų baisaus! Tik apsidairyk, kiek daug gražių svečių yra susirinkę. Gerus draugus turim, ačiū Dievui. Ar bereikia geriau? Kol kas viskas sekasi.

— Toliau seksis dar geriau, — užtikrinau.

Į tai Damulis atsiduso:

— O, kad taip būtų!

Is septintosios Baltiškųjų studijų konferencijos 3. m. birželio 5-8 d. Georgetown'o universitete, Washington, D. C. Nuotraukoje matome Baltiškųjų studijų puoselėjimo draugijos (The Association for the Advancement of Baltic Studies — AABS) visus buvusius prezidentus. Stovi iš kairės į dešinę: Janis Gaigulis (vykdomasis AABS sekretorius), Edgar Anderson, Kalifornijos valstybinis universitetas (AABS prezidentas 1972-1973), Valters Nollendorfs, Wisconsin'o valstybinis universitetas (1976-1978) Ivar Ivask, Oklahomos universitetas (1978-1980), Jean Puhvel, Kalifornijos universitetas, Los Angeles (1971-1972), Vytautas Vardys, Oklahomos universitetas (1970-1971), Ilas Lehlste, Ohio valstybinis universitetas (1974-1976), William R. Schmalstieg, Pensilvanijos valstybinis universitetas (prezidentavimą perims 1982 m.), Marija Gimbutienė, Kalifornijos universitetas, Los Angeles (prezidentė nuo 3. m. liepos 1 d.) Rimvydas Šilbajoris, Ohio valstybinis universitetas (1973-1974).

Nuotr. H. Taremae

Tarptautinio PEN klubo suvažiavimas Jugoslavijoje

Gegužės mėnesį Jugoslavijoje įvyko Tarptautinio PEN klubo suvažiavimas. Bledio mieste susirinkę 26-ųjų pasaulinės rašytojų organizacijos centrų atstovai kalbėjosi ne tiek apie pačią literatūrą, kiek apie rašytojų gyvenimo ir kūrybos sąlygas, jų laisvę ir nelaisvę.

Šiame suvažiavime nebuvo lietuvių atstovų, kaip praėjusiuose Londono, Stockholmo, Barcelonos ir kituose kongresuose, kuriuose dalyvavo Tomas Venclova, Stasys Goštautas ir Algirdas Landsbergis, Lietuva buvo pamiršta metiniame Kalinamųjų ra-

šytojų komiteto pradžioje, kuriam, kaip ir pernai, buvo atkreiptas dėmesys į Antano Terlecko suėmimą ir kalinimą. Tikimasi, kad papildytoje pranešimo laidoje, bus įtrauktos ir Vytauto Skuodžio bei Algirdo Statkevičiaus pavardės.

PEN klubo Kalinamųjų rašytojų komitetas, kuriam vadovauja anglų autorius Michael Scammell stengiasi atkreipti pasaulio dėmesį į rašytojus ir publicistus, kurie kalinami už jų idėjas. Komiteto pranešimai ir kalinamųjų rašytojų sąrašai išsiuntinėjami spaudai ir organizacijoms. PEN

kongresas taip pat priėmė kelias rezoliucijas apie kalėjimuose ir lageriuose laikomus rašytojus. Amerikos PEN centro rezoliucijoje Čekoslovakijos vyriausybė prašoma paleisti rašytojus Otą Bednarovą, Jižį Dientsberį ir Vaclavą Havelą. Kitose amerikiečių pasiūlytose rezoliucijose krepiamasi į Taivano ir Čilės vyriausybes, pasisakant prieš rašytojų represijas tose šalyse, o Turkijos vyriausybė raginama imtis akcijos prieš teroristus, kurie nužudė daug rašytojų ir intelektualų. Olandų PEN centras savo rezoliucijose išreiškia susirūpinimą cenzūros

„New York Times“ apie Jono Jurašo angažavimą Broadwayjaus scenai

Pasinaudodami Richard'o Sheppard'o raštu birželio 11 dienos „New York Times“ puslapiuose, praėjus savaitės „Draugo“ kultūriniam priede jau esame trumpai painformavę apie Jono Jurašo pasisveikimą Broadwayjaus scenon. Šiandien pateikiame čia visą ano Richard'o Shepard'o straipsnio tekstą.

„Nikolajaus Erdmano „Savižudis“, komedija, uždrausta Sovietų Sąjungoje ir su dideliu kritikos susižavėjimu priimta vasario mėnesį Trinity Square teatre, Providence, šį spalį atsidarys Broadwayje. Tai viena iš nedaugelio sovietinių pjesių, kurios pasiekia Amerikos sceną. Pastatymo sąmata — 800,000 dolerių

— gana dosnios išlaidos dramos veikalui. Tokiomis sumomis paprastai operuojama statant tik miuziklų. Šiame Broadwayjaus pastatyme numatoma net keletas svarbių debiutų.

Tai bus pirmas Broadwayjaus darbas Jonui Jurašui, sovietiniam emigrantui iš Lietuvos, kuris statė šią pjesę Trinity Square teatre.

Šis pastatymas pirmą kartą Amerikos teatro sceną išves labai vertinamą britų aktorį Deraką Jacob, kuris vaidino Britų televizijos serijiniame filme I. Claudius (Aš, Klaudijus) ir daugelyje kitų.

Pirmą kartą Broadwayjaus publika išvys šią juodąją komediją, kuri prieš pusę šimtmečio parašė sovietinis dramaturgas Nikolajus Erdmanas ir kurios niekada nebuvo leista pamatyti jo gimtinėje.

Tai bus Broadwayjaus debiutas ir naujai prodiuserių bendrovei — Auroral — kuri Vakarijame pakraštyje, Kalifornijoje, stato filmus.

Šią savaitę Jonas Jurašas lieknaš ir kompaktiškas 42-metis, labai jauname amžiuje sugebėjęs įsiteminti, kaip režisierius Sovietų Sąjungoje, kurio paliko 1974-tų metų gale, renka spektakliui reikalingi totalinio teatro aktoriai, t. y. kurie gali daryti viską — vaidinti, šokti, groti instrumentais — gitara, fleita, mušamaisiais, o gal ir kitais.

„Mes pradėdami viską iš naujo. Pastatymas Trinity Square teatre buvo geras, bet mes paliekame atviras eksperimentavimo galimybes, — sako režisierius. Pagrindinės idėjos ir koncepcija liks taip pat. Spektaklio sąstatą sudarys 18 aktorių, vienu daugiau negu Trinity teatre. Šiam spektakliui reikalingi totalinio teatro aktoriai, t. y. kurie gali daryti viską — vaidinti, šokti, groti instrumentais — gitara, fleita, mušamaisiais, o gal ir kitais. Shepard.

pareiškimas Prancūzijoje ir skatinti Indonezijos vyriausybę gerbti rašytojų teises. Šių rezoliucijų dvasioje, suvažiavimas vienbalsiai priėmė rezoliuciją, pagal kurią kiekvienų metų spalio mėnesio pirmasis ketvirtadienis bus minimas, kaip „Kalinamųjų rašytojų diena“.

Kongreso metu, Tarptautinio PEN klubo šeima susilaukė gausaus prieauglio — neseniai susikūrus Kinijos PEN centras buvo išrinktas pasaulinės rašytojų organizacijos nariu. 24 centrai balsavo už priėmimą, du — Jungtinės Amerikos Valstybės ir Taiwanas — susilaikė. Kinijos rašytojų sąjungos pirmininkas Chen Huang-mei savo kalboje pabrėžė PEN chartos principą, kad „literatūra nežino sienų“. Jis pareiškė, kad „kinų rašytojai yra pasirušę bendrauti su viso pasaulio rašytojais tarptautinio susipratimo ir pasaulinės taikos labui“. Sovietų Sąjunga nėra Tarptautinio PEN klubo narys.

Nemažą kongreso dienotvarkės dalį užėmė vis didėjanti pagėgėlių ir tremtinių rašytojų problema. Nutarta įsteigti tarptautinį išievių rašytojų centrą, kurio uždavinys bus jiems visapusiškai padėti. Egzilių PEN centre yra susibūrę ir lietuvių rašytojai, o latviai ir estai turi savo atskirus, dar prieš karą įsteigtus centrus. Amerikos egzilių PEN centro užuovėjoje įsikūrė individuali rusų išievių rašytojų grupė, kurios sąrašą matome Brodskio, Nekrasovo, Maksimovo ir kitas žinomas pavardes. Kongreso dalyviai šiltai priėmė žinią apie šios grupės įsikūrimą.

PEN klubo kongresas vyko gėdulo atmosferoje, Jugoslavijos prezidento Tito mirties ženkle. Sekantis suvažiavimas įvyks Prancūzijoje ateinančių metų rugsėjo mėnesį.

b. ž.

Jurašas nusispyso kukliai ar greičiau nervingai: „Puiku, kad spektakliui skiriama daug pinigų, bet reikalinga kai ko daugiau pinigų. Tai — atsakomybė“. („Savižudžio“ Broadwayjaus pastatymui jau parinktas kompozitorius, dailininkas ir choreografas). 2. M.

NAUJI LEIDINIAI

• AR KALBATE LIETUVIS KAI? LITHUANIAN FOR BEGINNERS. A. Rinkūnas, M. Ed. Mokytojo vadovas. Teachers's Manual. Toronto, Canada, 1979. Published by the Lithuanian Canadian Community with the support of the Multicultural Program, Government of Canada. Vadovėlių galima įsigyti Kanados Lietuvių Bendruomenės Svetimo komisijoje ir JAV LB Svetimo taryboje.

• AR KALBATE LIETUVIS KAI? LITHUANIAN FOR BEGINNERS. A. Rinkūnas. Viršelis ir pagrindinės iliustracijos R. Paulionio. Fonetika. Skaitymai. Žodynas. Vadovėlis didelio formato, iliustruotas piešiniais, 224 psl.

• AR KALBATE LIETUVIS KAI? LITHUANIAN FOR BEGINNERS. A. Rinkūnas. Darbo sąsiuvinis. Workbook. B. Sąsiuvinis 56 psl.

• AR KALBATE LIETUVIS KAI? LITHUANIAN FOR BEGINNERS. A. Rinkūnas. Darbo sąsiuvinis. Workbook. b. Sąsiuvinis 56 psl.

• AR KALBATE LIETUVIS KAI? LITHUANIAN FOR BEGINNERS. A. Rinkūnas. Darbo sąsiuvinis. Workbook. C. Sąsiuvinis 76 psl.

Visi čia suminėti A. Rinkūno vadovėliai išleisti Kanadoje su Kanados valdžios talka. Visus spaudė Litho - Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont., Canada.

PATIKSLINIMAS

Praėjusios savaitės kultūrinio priedo 2 puslapio apačioje, straipsnyje apie keliones į menų, dviejų nuotraukų parašai per neapsižūrėjimą yra sukeisti.

Paminklinės koplytėlės statytojai. Iš kairės: dr. J. Jurgilas, kun. V. Šilauškas ir St. Damulis

Nuotr. Dmt. Čibo